

УДК 331.543:111.62:-057.875

*Піддячий В.М.,
Київ, Україна*

ОБГРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Україна є учасником Болонського процесу, який передбачає створення єдиного європейського простору вищої освіти з метою забезпечення світової конкурентоспроможності фахівців євро регіону. У зв'язку з цим пріоритетом освітньої політики є: 1) фундаментальність ролі університетів у підготовці фахівців; 2) навчання впродовж життя (неперервна освіта); 3) дослідницька і самостійна робота викладачів та студентів; 4) гармонізація ступенів і циклів навчання.

Центральною фігурою суспільних перетворень є педагог. Від його образу, соціальної позиції, ціннісно-цільових установок залежать результати професійної спроможності кожної людини [10, с.17]. У зв'язку з цим, підготовка та самопідготовка майбутніх педагогів має здійснюватись відповідно до потреб та вимог суспільства. Вона повинна бути структурованою та мати цілеспрямований характер. Її результатом мають бути сформовані професійні якості.

Отримана майбутнім педагогом у вищому педагогічному навчальному закладі освіта – це лише база, яка потребує постійного оновлення та розширення. Жодний університет не здатний сформувати у студентів усі ті знання, вміння, навички, цінності та ставлення, яких вистачить їм на все життя. Це обумовлює актуальність та необхідність професійного саморозвитку майбутнього педагога.

Проблемам дослідження розвитку та саморозвитку присвячені напрацювання відомих філософів (А. П. Алексєєва, В. О. Лозового, Л. М. Сідак), психологів (Л.С. Виготського, В.В. Рибалки) та педагогів (І. А. Зязюна, С. У. Гончаренка, Л. І. Зязюн, К. О. Журби).

Основною метою статті є визначити сутність професійного саморозвитку майбутнього педагога.

Доцільно розпочати дослідження з окреслення його ключових понять, до яких належать: «розвиток», «саморозвиток», «професія», «майбутній педагог», а потім перейти до їх узагальнення, доповнення та поєднання і як результат – визначення поняття «професійний саморозвиток»

майбутнього педагога».

З позиції української морфеміки поняття «саморозвиток» складається із двох частин: 1) «само»; 2) «розвиток». Його основною складовою є корінь «розвиток», оскільки він є головною частиною слова, що виражає його основне (лексичне) значення [16, с.293], тоді як «само» є префіксом, що стоїть перед коренем і служить для творення нових слів або форм слова [17, с.546].

У філософській довідковій літературі поняття «розвиток» визначається як вид руху, який призводить до якісних, в основному незворотніх, змін системи. Його ознаками є: 1) певна кількість якісних змін; 2) якісні зміни, що відбулися, в основному є незворотними; 3) вони перетворюють систему [12, с.313-314]. Узагальнено виокремлюють дві форми розвитку: еволюцію та революцію. Еволюція – це повільні, поступові, часто непомітні зміни в структурі об'єкту. Революція – це раптові, різкі, стрибкоподібні зміни. Еволюція часто створює передпосилання до революції, веде до неї і завершується нею. Натомість революція змінюють нові еволюційні зміни [14, с.397-398].

У психології поняття розвиток застосовується переважно до психіки. Л. Виготський зазначав, що «розвиток є процесом формування людичної особистості шляхом виникнення на кожній ступені нових якостей, специфічних для людини, підготовлених усередині попереднього ходу розвитку, але неіснуючих в готовому вигляді на більш ранніх ступенях» [3, с.188]. Тобто, розвиток є послідовністю переходів від одного якісного рівня до іншого. За К. Левіном він базується на внутрішніх потребах, що конкретизовані у цілях, утопічних фантазіях й визначається розширенням життєвого простору, який спонукає до реалізації цілей [9, с.6].

З позицій педагогічної науки, поняття «розвиток» застосовується до людини. На переконання С. У. Гончаренка, розвиток особистості – це формування її як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації та виховання. Він здійснюється в діяльності, яка керується системою мотивів, притаманних особистості [4, с.404-405]. Як зазначає І.А.Зязюн, через діяльність людина опановує: 1) різновиди суспільного досвіду; 2) системи ustalених у даному часі знань, норм і правил людської діяльності; 3) особливості фізіологічного розвитку. Умовно досвід людини поділяють на такі різновиди: 1) видовий (передається у вигляді спадкових морфологічних властивостей нервової системи); 2) індивідуальний (отриманий шляхом пристосування до наявних умов існування); 3) соціальний (втілений у продуктах матеріального й духовного виробництва, який засвоюється людиною впродовж її життя, його можна класифікувати як психологічний досвід). На переконання І. А. Зязюна, серед усіх видів досвідудоміантним є

психологічний. Його розвиток забезпечується учінням, як провідним видом діяльності (за Л. Виготським). Учіння сприяє набуттю потрібних знань і умінь, забезпечує розвиток здібностей та формування особисті. Через учіння людина активно прилучається до духовної й матеріальної культури, створеної суспільством [7, с.7-8]. Отже, учіння є джерелом розвитку [2, с.386].

Розглянувши підходи до визначення поняття «розвиток», доцільно перейти до дослідження сутності поняття «саморозвиток», оскільки воно утворюється в наслідок приєднання префіксу «само» до кореня «розвиток» та поєднує їхні сутнісні ознаки.

Як зазначає Л. І. Зязюн, префікс «само» є смисловим поєднанням двох понять: 1) автономія; 2) набування досвіду (перед усім логічної та практичної дії) [11, с.191]. Він вказує на: 1) скерованість дії на себе; 2) здійснення чогось без стороннього впливу, без будь-якої допомоги або мимоволі; 3) те, що щось відбувається автоматично або приводиться в рух механізмом [18, с.28].

У літературі зустрічаються різні трактовки поняття «саморозвиток». Зокрема, В. Т. Бусел визначає його як «розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самотійним заняттями, вправами» [1, с.1291].

На думку Л. І. Зязюн, саморозвиток – це «глибинна конструкція становлення і постійного удосконалення, зростання, поглиблення людського в людині, продовження будови людської родової природи» [11, с.8].

У «Філософській енциклопедії» за редакцією Ф. В. Константинова саморозвиток визначають як саморух. На думку Н. Алексєєва, саморух – це внутрішня зміна системи, яка викликається впливом зовнішніх чинників та умов. Чим менш організована система, тим більшим має бути на неї вплив і навпаки. Умовою і критерієм підвищення організації системи є її автономність по відношенню до зовнішніх впливів [19, с.552, 550].

С. У. Гончаренко розглядає саморозвиток як умову «і результат самоосвіти; він інтегрує діяльність суб'єкта, спрямовану на «збирання», оформлення і розвиток своєї індивідуальності, свого характеру та здібностей» [4, с.413].

На думку К. О. Журби, саморозвиток – це «процес цілеспрямованого впливу особистості на себе з метою вироблення чи шліфування фізичних і моральних якостей, сутнісних сил, духовної сфери, активізації здібностей, нахилів і формування необхідних для життя діяльності, а також самореалізації нових знань, умінь і навичок» [5, с.801].

Зважаючи на те, що предметом дослідження є професійний саморозвиток майбутнього педагога, то доцільно дослідити поняття «професія» та «майбутній педагог».

Поняття «професія» визначають як вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом спеціальних систематичних знань, умінь і навичок, здібностей і переконань людини, набутих у процесі навчання і виховання, який є передумовою до виконання кваліфікованої праці в матеріальному і нематеріальному виробництві. Професія набувається у формі систематичного навчання, вдосконалюється через підвищення кваліфікації і практичний досвід, визнається через атестацію і закріплюється державним сертифікатом [4, с. 386].

З'ясувавши сутність поняття «професія», перейдемо до розгляду педагогічної професії. Її визначають «як рід діяльності, в якій джерелом існування людини є володіння мистецтвом формування особистості іншої людини засобами свого фаху» [5, с. 743]. Відповідно, педагог – це особа, фахом якої є формування особистості іншої людини через навчання та виховання, а також науковий працівник, який досліджує проблеми педагогіки як науки. Майбутнім педагогом називають студента, який здобуває педагогічну освіту у вищому навчальному закладі.

У результаті аналізу сутності ключових понять дослідження, в контексті його педагогічного спрямування, зроблено висновок, що професійний саморозвиток майбутнього педагога – це цілеспрямована самоосвітня та самовиховна діяльність студента вищого педагогічного навчального закладу, яка спрямована на формування та вдосконалення професійних якостей. Вона викликає якісні психічні та фізіологічні зміни еволюційного та революційного характеру і призводить до ускладнення, удосконалення внутрішньої структури суб'єкта діяльності. Її характерними ознаками є автономність, набуття досвіду, спрямованість на себе, другорядність стороннього впливу.

Професійний саморозвиток майбутнього педагога буде ефективнішим якщо він ґрунтуватиметься на системному, діяльнісному, індивідуальному та аксіологічному методологічних підходах.

Відповідно до системного підходу професійний саморозвиток майбутнього педагога розглядається як цілісне явище структурні елементи якого функціонально взаємопов'язані та взаємодіють з урахуванням принципів цілісності, структурності, організованості. Цілісність полягає в єдності компонентів і зв'язків, а також скординованості усіх елементів професійного саморозвитку; структурність передбачає ієрархічність його будови, компоненти якої розглядаються в єдності; організованість характеризується як структурна впорядкованість професійного

саморозвитку. Отже, специфіка професійного саморозвитку не вичерпується особливостями його складових елементів, а пов'язана саме переді з характером їхньої взаємодії.

Зміст діяльнісного підходу до розгляду професійного саморозвитку полягає у розгляді майбутнього педагога як активного, діючого суб'єкта, який планує та здійснює професійний саморозвиток, цілеспрямовано впливаючи на себе та оточуючий світ, через виконання, відповідно до власної волі, визначеної послідовності самоосвітніх та самовиховних дій, які призводять до якісних внутрішніх та зовнішніх змін. При цьому, усі функціональні можливості його психіки включені і підпорядковані розв'язанню завдань здійснюваної діяльності.

Сутність індивідуального підходу полягає у врахуванні майбутнім педагогом в процесі планування та здійснення професійного саморозвитку власних: 1) темпераменту; 2) характеру; 3) особливостей пізнавальних та емоційно-вольових психічних процесів; 4) здібностей; 5) знань; 6) умінь; 7) навичок тощо.

Відповідно до аксіологічного підходу професійний саморозвиток має здійснюватися відповідно до сформованих цінностей майбутнього педагога. Спираючись на них він: 1) планує та реалізує свої самоосвітні та самовиховні дії щодо вдосконалення професійних якостей; 2) оцінює їх результат; 3) оцінює ситуації в яких він безпосередньо опиняється; 4) ставить собі задачі; 5) вирішує їх на практиці; 6) самостійно шукає і приймає рішення тощо.

Професійний саморозвиток майбутнього педагога детермінується соціально-економічними чинниками, психофізіологічним потенціалом людини, цілеспрямованістю, характером та змістом праці. Його зумовлюючими силами є професійно-трудова, матеріальні, соціально-статусні і духовні потреби. Зміст професійного саморозвитку майбутнього педагога є цілісним комплексом процесів і засобів поступу особистості, задоволення її пізнавальних і духовних потреб, розкриття і вдосконалення природних задатків, здібностей та якостей. Він зорієнтований на: загальноосвітню і професійну підготовку; загальнокультурний розвиток; оптимальну організацію вільного часу; компенсаторну, амортизаційну, адаптивну, терапевтичну самодіяльність. Функціональна спрямованість професійного саморозвитку майбутнього педагога вирішує перспективні, довгострокові, короткострокові, ситуативні, одиничні суспільні та індивідуально значущі завдання. На переконання Л.І.Зяюна, саморозвиток особистості є важливим, новим, ефективним механізмом цивілізаційного виживання і поступу [11, с.347]. К.Д. Кавелін зазначав: «якщо світу судилося бути оновленим, то це може відбутися в середині нас» [6, с.48].

В контексті поглядів І.А.Зязюна, професійний саморозвиток майбутнього педагога визначається вродженими здатностями, а самоучіння (самоосвіта) й самовиховання, як спеціально організовані види діяльності, в процесі якої панують різновиди досвіду попередніх поколінь, лише допомагають їх відкрити й реалізувати [9, с.9]. На переконання В. В. Рибалки, розвиток суспільства може здійснитися лише через саморозвиток особистостей, а саморозвиток особистості потребує зміни ціннісних орієнтацій, ціннісної свідомості. «Від ступеня розвинутої соборної особистості залежить прогрес народів, їх цивілізованість, культура, саме їх існування» [15, с.6-7]. Саморозвиток особистості базується на її комунікативній діяльності, на інтерсуб'єктивному та інтрасуб'єктивному діалогах у межах однієї або декількох культур [11, с. 9-10, 192, 344].

Основними ознаками професійного саморозвитку майбутнього педагога є: 1) наявність світоглядних, зокрема ціннісних й смисловиттєвих орієнтацій, мети і мотивів діяльності; 2) сформованість прагнення до більш досконалого буття; 3) багатогранність або однобокість самовпливу; 4) систематичність і напруженість діяльності, що спрямована на розвиток чи нейтралізацію тих чи інших рис; 5) планування діяльності; 6) самооцінка й суспільна оцінка самої діяльності та її результатів [13, с.159].

На переконання І. А. Зязюна, основними психопедагогічними складовими професійного розвитку і саморозвитку майбутнього педагога є інтелект, афект і воля. «Інтелект – смисломнаповнені знання, афект – емоційно-почуттєва сфера особистості, воля – діяльнісний чинник поступу особистості» [8, с.26].

В контексті поглядів Л.І.Зязюн, професійний саморозвиток майбутнього педагога виконує такі функції: 1) загальноосвітня і професійна підготовка; 2) загальнокультурний розвиток; 3) оптимальна організація вільного часу; 4) адаптаційна; 5) амортизаційна; 6) компенсаційна; 7) терапевтична; 8) опанування засобів самоосвіти і самовиховання [11, с.10].

Необхідними умовами для професійного саморозвитку майбутнього педагога є: прагнення до більшого, кращого, долання своєї слабкості; адекватна самооцінка та самовизначення [13, с. 136-142].

В результаті проведеного дослідження з'ясовано, що сутність професійного саморозвитку майбутнього педагога полягає у еволюційних та революційних якісних психо-фізіологічних змінах майбутнього педагога, які характеризуються ускладненням, удосконаленням, оновленням структури його професійних якостей через цілеспрямовану самоосвітню та самовиховну діяльність, характерними ознаками якої є автономність, набуття досвіду, спрямованість на себе, другорядність стороннього впливу.

До перспективних напрямків подальших досліджень можна віднести розробку та експериментальну перевірку методики професійного саморозвитку майбутнього педагога.

Список літератури: 1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с. 2. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Выготский Л. С. – М.: Педагогика, 1991. – 479с. 3. Выготский Л.С. Детская психология / Выготский Л.С. // Собр. соч.: в 6 т. – Т. 4. Детская психология / [под ред. Д. Б. Эльконина]. – М.: Педагогика, 1984. – 432 с. 4. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с. 5. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 6. Зубра А.С. Культура умственного труда: Учеб. пособие / Зубра А.С. – Мн.: РИПО, 1997. – 215 с. 7. Зязюн І.А. Аксиологічні критерії викової психології / І. А. Зязюн // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 7. – С. 6-24. 8. Зязюн І.А. Естетика і етика педагогічної дії / І.А. Зязюн // Сучасні заклади освіти, 2013. – С. 26. 9. Зязюн І.А. Історичні витоків психологічної педагогіки / І.А. Зязюн // Рідна школа : науково-педагогічний журнал / Мін. освіти і науки України. – 2013. – №11 – С. 3-12. 10. Зязюн І. А. Ціннісні пріоритети підготовки вчителя / І.А. Зязюн // Педагогічна майстерність як система професійних мистецьких компетентностей: зб. матеріалів Х міжнар. пед.-мистец. читань пам'яті професора О. П. Рудницької / [голов. ред. І. А. Зязюн]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, відділ пед. естетики та етики. – Чернівці : Зелена Буковина, 2013. – С. 17-21. 11. Зязюн Л.І. Саморозвиток особистості в освітній системі Франції : [Монографія] / Зязюн Л. І. – Київ; Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 388 с. 12. Краткий философский словарь / [под ред. А. П. Алексеева]. – 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 496 с. 13. Лозовой В. О., Сідак Л. М. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці. Монографія / В. О. Лозовой, Л. М. Сідак. – Х. : Право, 2006. – 256 с. 14. Новая философская энциклопедия: В 4 т./Ин-т философии РАН, Нац. общ.-научн. фонд; Научно-ред. совет: предс. В. С. Степин, заместители предс.: А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин, уч. секр.: А. П. Огурцов. – М.: Мысль, 2010.– Т. III. – 2010 – 692с. 15. Рибалка В.В. Культуротворча особорна особистість як основа розвитку українського суспільства / В.В. Рибалка // Психолого-педагогічні засади розвитку особистості в умовах соборної України: Зб. матеріалів науково-практичної конференції. – Київ: ІПООД, 2008. – 64 с.

16. Словник української мови: [в 11 т.] / [ред.: І. С. Назарова, О. П. Петровська, Л. Г. Скрипник, Л. А. Юрчук]. – К.: Наукова думка, – 1970–. – Т.4: І-М. – 1973. – 840 с. 17. Словник української мови: [в 11 т.] / [ред.: І. С. Назарова, О. П. Петровська, Л. Г. Скрипник, Л. А. Юрчук]. – К.: Наукова думка.– 1970.– Т.7: ПОЇХАТИ – ПРИРОБЛЯТИ. – 1976. – 724 с. 18. Словник української мови: [в 11 т.] / [ред.: І. С. Назарова, О. П. Петровська, Л. Г. Скрипник, Л. А. Юрчук]. – К.: Наукова думка, – 1970.– Т.9: С. – 1978. – 918 с. 19. Философская энциклопедия : в 5 т. / [глав.ред. Ф. В. Константинов]. – М.: Госуд. научн. издат. «Советская энциклопедия», 1960–. – Т.4. – 1967. – 592 с.

Bibliography (transliterated): 1. Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyiukrayins'koyimovy (z dod. i dopov.) / [uklad. i holov. red. V. T. Busel]. – K. ;Irpin' : VTF «Perun», 2005. – 1728 s. 2. Vьhot'skyu L. S. Pedahohyeheskaya psykholohyya / Vьhot'skyuL. S. – M.: Pedahohyya, 1991. – 479s. 3. Vьhot'skyu L.S. Det'skaya psykholohyya / Vьhot'skyu L.S. // Sobr. soch.: v 6 t. – T. 4. Det'skaya psykholohyya / [pod red. D. B. Эl'konyna]. – M.: Pedahohyya, 1984. – 432 s. 4. Honcharenko S. U. Ukrayins'kyupedahohichnyyentsyklopedychnyy slovnyk. Vydannyadruhe, dopovnene y vypravlene / S. U. Honcharenko. – Rivne : Volyns'ki oberehy, 2011. – 552 s. 5. Entsyklopediyaosvity / [hol.red. V. H. Kremen']. – K. :YurinkomInter, 2008. – 1040 s. 6. Zubra A.S. Kul'tura umstvennoho truda: Ucheb, posobye / ZubraA.S. – Mn.: RYPO, 1997. – 215 s. 7. Zyazyun I.A.Aksiolohichnikryteriyivikovoyipsykholohiyi/ I. A. Zyazyun //Osvitadoroslykh: teoriya, dosvid, perspektyvy. – 2013. – Vyp. 7. – S. 6-24. 8. Zyazyun I.A. Estetyka i etykapedahohichnoyidiyi/I.A. Zyazyun// Suchasnazakladyosvity, 2013. – S.26. 9. Zyazyun I.A. Istorychnivytokypsykholohichnoyipedahohiky/I.A. Zyazyun//Ridna shkola : naukovo-pedahohichnyy zhurnal / Min. osvity i nauky Ukrayiny. – 2013. – #11 – S. 3-12. 10. ZyazyunI. A.Tsinnisnipriorytetypidhotovkyvchytelya/I.A. Zyazyun//Pedahohichnamaysternist'yaksystemaprofesiynykhi mystets'kykhkompetentnostey:zb.materialivKhmizhnar.ped.-mystets. chytan' pam'yati profesora O. P. Rudnyts'koyi / [holov. red. I. A. Zyazyun];In-t ped.osvity iosvitydoroslykhNAPNUkrayiny, viddil ped. estetyky ta etyky.– Chernivtsi :Zelena Bukovyna, 2013. – S. 17-21. 11. Zyazyun L.I. Samorozvytok osobystosti v osvityniy systemi Frantsiyi : [Monohrafiya] / ZyazyunL. I. – Kyyv; Mykolayiv: Vyd-vo MDHU im. Petra Mohyly, 2006. – 388 s. 12. Kratkyy fylosofskyy slovar' / [pod red. A. P. Alekseeva]. – 2-e yzd., pererab. y dop. — M.: TK Velby, Yzd-vo Prospekt, 2008. –496 s. 13. Lozovoy V. O., Sidak L. M. Samorozvytok osobystosti u filofsfs'kiy refleksiyyi ta sotsial'niy praktysyi. Monohrafiya / V. O.Lozyovoy, L. M.Sidak. – X. : Pravo, 2006. – 256 s. 14. Novaya fylosofskaya entsyklopedyya: V 4 t./Yn-t fylosofyy RAN, Nats. obshch.-nauchn. fond; Nauchno-red. sovet: preds. V. S. Stepyin, zamestyately preds.: A. A. Huseynov, H. Yu. Semyhyn, uch. sekr.: A. P. Ohurtsov. – M.: Мысль, 2010.– Т. III. – 2010 – 692s. 15. Rybalka V.V. Kul'turotvorchasobornaosobystist' yak

osnova rozvytkuukrayins'kohosuspil'stva / V.V. Rybalka// Psykholohopedahohichni zasady rozvytkuosobystosti v umovakhsobornoyiUkrayiny: Zb. materialivnaukovo-praktychnoyikonferentsiyi. – Kyiv: IPOOD, 2008. – 64 s. 16. Slovyk ukrayins'koyimovy: [v 11 t.] / [red.: I. S. Nazarova, O. P. Petrovs'ka, L. H. Skrypnyk, L. A. Yurchuk]. – K.: Naukova dumka, – 1970–. –T.4: I-M. – 1973. – 840 s. 17. Slovyk ukrayins'koyimovy: [v 11 t.] / [red.: I. S. Nazarova, O. P. Petrovs'ka, L. H. Skrypnyk, L. A. Yurchuk]. – K.: Naukova dumka.– 1970.– T.7: POYiKhATY – PRYROBLYaTY. – 1976. – 724 s. 18. Slovyk ukrayins'koyimovy: [v 11 t.] / [red.: I. S. Nazarova, O. P. Petrovs'ka, L. H. Skrypnyk, L. A. Yurchuk]. – K.: Naukova dumka, – 1970.– T.9: S. – 1978. – 918 s. 19. Fylosofskaya entsyklopedyya : v 5 t. / [hlav.red. F. V. Konstantynov]. – M. :Hosud. nauchn. yzdat. «Sovet'skaya entsyklopedyya», 1960–. – T4. – 1967. – 592 s.

Піддячий В.М.

ОБГРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

На основі категоріального аналізу професійного саморозвитку майбутнього педагога з'ясовано його сутність. Розкрито методологічні підходи дотримання яких забезпечить його ефективно здійснення. Досліджено філософський, психологічний та педагогічний підходи до розгляду категорій «розвиток» та «саморозвиток». Виокремлено зміст, різновиди, зорієнтованість, ознаки, психопедагогічні складові, функції, чинники та умови саморозвитку. З'ясовано значення понять «професія», «педагогічна професія», «педагог», «майбутній педагог». Визначено поняття «професійний саморозвиток майбутнього педагога».

Ключові слова: розвиток, саморозвиток, педагогічна професія, професія, педагог, майбутній педагог.

Поддячий В.Н.

ОБОСНОВАНИЕ СУЩНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМОРАЗВИТИЯ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА

На основе категориального анализа профессионального саморазвития будущего педагога выяснена его сущность. Раскрыты методологические подходы соблюдения которых обеспечит его эффективное осуществление. Исследовано философский, психологический и педагогический подходы к рассмотрению категорий «развитие» и «саморазвитие». Выделены содержание, разновидности, ориентованность, признаки, психопедагогические составляющие, функции, факторы и условия саморазвития. Выяснено значение понятий «профессия», «педагогическая профессия», «педагог», «будущий педагог». Определено понятие «профессиональное саморазвитие будущего педагога».

Ключевые слова: развитие, саморазвитие, педагогическая профессия, профессия, педагог, будущий педагог.

Piddyachyi V. M.

THE FOUNDATION OF ESSENCEPROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT OF A FUTURE PEDAGOGUE

On the basis of category analysis of professional self-development of future pedagogues ascertained its essence. Exposed methodological approaches observance of which will provide its effective realization. Investigated philosophical, psychological and pedagogical approaches to consideration of categories «development» and «self-development». Explored maintenance, varieties, directivity, signs, psychopedagogy constituents, functions, factors and terms of self-development. Found out the value of concepts «profession», «pedagogical profession», «pedagogue», «future pedagogue». Defined concept «professional self-development of future pedagogue».

Keywords: development, self-development, pedagogical profession, profession, pedagogue, future pedagogue.

Стаття надійшла до редакції 06.04.15

УДК 378.14

*Сверіда Б.В., Антонюк В.М.,
Івано-Франківськ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА – ШЛЯХ ДО ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

В арсеналі навчально-освітніх закладів є багато різноманітних науково-методичних засобів і прийомів, за допомогою яких формуються всебічно й гармонійно розвинена особистість, проходить підготовка майбутніх фахівців різних напрямів професійної діяльності.

У формуванні такої особистості найважливішими педагогічними категоріями є навчання, освіта й виховання. Правильне використання цих категорій, тісно взаємопов'язаних між собою, забезпечує розвиток і життєдіяльність людини в якнайшвидших її проявах. В цьому процесі важливу роль відіграє педагогіка, яка повинна досліджувати навчально-виховний процес як цілісну, єдину систему засобів педагогічного управління, складний комплекс навчально-виховного впливу на особистість.

Зокрема, навчання допомагає людині набути досвід у науковій та чуттєво-предметній сферах, передбачає підготовку особистості до теоретичної і практичної діяльності шляхом засвоєння необхідних знань, умінь, навичок.

Основою будь-якого педагогічного процесу є метод, на основі якого відбувається навчально-педагогічна дія. Виходячи із дидактичного визначення методу навчання, можна вважати що це є певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання. Тому перед кожним